

POKROK ZAPADU

PUBLISHED WEEKLY

Publi shod by Pokrok Publishing Co.,
1809-1811 Howard St.—Tel. 9918.

Subscription by mail, — \$1.00 per year.

VYCHÁZÍ KAŽDOU STŘEDU.

Vydává: Vydavatelství Spol. Pokroku
V. A. C. BURK, reditel.

309 1311 Howard St. — Telefon 1913.

Předplatné — \$1.00 na rok.
Do Čech \$1.50 na rok.

Adresuje jednoduše

POKROK ZAPADU
Omaha, Neb.

Omaha, Neb., 18. dubna 1908.

Je věru nesnadným úkolem glosovat náš česko-americký život. Den jde za dnem a týden za týdnem ale o nějakém opravdovém životě nelze ani mluvit. Po dlouhých úvahách o očistě, o lepším národním životě v budoucnosti, po tom tvání o nutnosti toho všeho, roztekla se pustota a prázdnota. Už jsme tomu umíráni odsouzení, špina a nepochopeň obklíčuje nás jako moře a v něm zaniká vše, co mohlo být dobrým i prospěšným — kdyby věnována byla tomu pozornost.

Časem přece jen se nám zdá, že je zde hodně lidí poctivých a přátel upřímných. V tom stálém švanění a šponu novinářů už časem začíná nevěřit, že s ním kdo čte. Ale jsou přece dobří lidé a mnoho je jich. K tomu poznání docházíme, když pročítáme dopisy našich odběratelů. Jeden z nich, který nás opravdu potěšil a z jehož prostých a nehledaných slov lze cítit upřímnost, otiskujeme: "Přijměte můj srdečný pozdrav a předplatné," píše nám p. Frank Skalenda z Perry, Okla. "Předplatné je na ty vaše noviny. K tomu skutku dohnať mne radost, že list váš je pěkný a že ho rád čtu. Zvláště román "Pod tíhou práce" rád čtu. Tak tedy abych vynahránil to zanedbání placení, fekl jsem si: "Frantíku, pošli money-order hned, když rád čteš." A pak prosím za odpuštění, že jsem zůstal trochu pozadu. Jsem skoro Rus a Rusové, ti jsou obyčejně se vším pozadu. No, druhý raz budu starat sis, jak budut děngi."

V kterémsi krajském listě českém dočetli jsme se následující zprávy: "Čtenáři denních listů, čtou-li pozorně, vybětou z nich ledacos, co při povrchním přečtení uniká. Tak snad si ani každý nevěšil prostého konstatování dojemného faktu, že šikovatelé Češi u 5. pluku v Jagru v Uhrách zaslali opětně pro Ústřední Matici školskou obnos 100 K. — Vmysleme se jen v situaci těchto dobrých Čechů. Vzdělání své vlasti a ze svých skromných prostředků ušetří značný obnos 100 K. Kdo by jim mohl mít za zlé, kdyby si za tyto peníze udělali dobrý den, jmenovitě když naši páni boháči, kteří utrátí tisíce za lázně, toiletty, milostné avantury a jiný nůbl sport, který se u nás povážlivě zahnižďuje, mají najednou kapsy upjaty, když mají dáti korunu účelům národním a dávají se obyčejně zapřít, když jim sluha oznámí deputaci obětavých sběratelů. — Tiskneme vše ruku svým bratřím ve vojenském kabátě! Jejich dar má cenu větší než dary našich boháčů, proti nim poměrně nepatrné. — A současně čteme, že zemřel v Brně, železniční zřízenc odkázal své celé jmění v obnosu 80.000 K. brněnským Čechům. (Zpráva o tom přinášíme v naší rubrice: "Ze staré vlasti.") Nestane se za to už ani čestným občanem ani se nebude skvíti jeho

jméno na rohu některé ulice. Ale za to si zapíše národ takovéto činy v srdci svém!" Ano, tak ochováni jsou synové kacefovaného národa tam za mořem... Dají vše, třeba i to poslední... Mají málo, podmínky životní nepříznivé jsou tam, jak už jen nepříznivými mohou být, ale utrhnu si od úst — a dají... A u nás v Americe, kde už nám o ten nějaký cent nejde, u nás se nedovedeme vzpomenout ani na nepatrný příspěvek podnikům, jichž účele si zaslouží podpory té největší. Na všíljké to slavnostní uvádění s muzikou, plné pompy, na které si třeba dovedeme pozvati i draze placeného řečníka, nu, na to máme, ale o mizerných pár centů na Matici Vyššího Vzdělání hádáme se tři — čtyři měsíce a pak nedáme nic... A potom myslíme, že čest spolku na venek, těmi zastaralými obřady a s muzikou, je zachována. Svatopluk Čech už dávno nás znal a správně zapěl: "O bij a fež tu láji víc..."

My už jiní nebudem.

Několik vysvětlivek pro ty, kteří ještě nevědí k jakým aš koncům může dojít osobní zást. a msta.

I.
Už pomalu bude jen pohádkou takové vypravování o společenském životě, bez falše a neupřímnosti, bez záští a prospěchářství, jaký prý žili první přistěhovalci zde v Americe. Je nám to dnes ku podivu a nedovedeme se ubránit stesku nad tím, když uvážíme, kam až došli potomci těch prvních zákopníků...
Hle druhdy, kdy takřka nestávalo tu žádných podmínek k společenskému životu v pravém slova smyslu, dovedli lidé vedle sebe žít aniž by si život strpčovali a činili jej horším a nesnesitelnějším než je ve skutečnosti.

Tehdy inuli k sobě láskou — v první řadě hledli druh na druhu jako na člověka a krajanu — ne bylo záští, nebylo nenávisť.
Ne všude, ano připouštím, že bylo mnoho odchylek, ale nebylo to v takové míře jako nyní — v době, kdy dovedeme si denně namlouvat lež do očí zrovna bijící, jak jsme od těch dob ku předu pokročili.
My už jiní nebudem, — a konečně vždyť naše spása je jen ve lži, protože kdybychom uvědomili si pravdu — nemohli bychom žít...

Lež rostla s námi, vidíme v ní dobrou záplatu, která nad všechny jiné prostředky lépe dovede zakryti naši duševní nízkost a nepoctivost srdcí.

Dnes už jsou takřka bílími vránami dva lidé, kteří by smýšleli o sobě dobře, kteří by dovedli vedle sebe žít bez sobectví a osočování.

My už jiní nebudem...
Ta naše dnešní mizerie bude horší den ode dne, naše postavení bude den ode dne zoufalejší, zvláště necháme-li se ovládati několika osobnostmi, které — nedopatřením a nerozmýšleností — postavili jsme do prvních řad. Ta naše dnešní mizerie je taková, že už pro špinu a kal nevidíme ty, kteří pod rouškou poctivých snah nám kalí vody a za sebou strhují všechny, i ty, kteří mají v sobě ještě kus poctivého srdce.

Ale tu vyskytuje se otázka, jak dlouho dovedeme se ještě klatat a jak dlouho dovedeme moci ještě žít v takovém ovzduší?

Ne, v té mizerii se nelže — ba není možno žít — v té lze pouze pozvolna umírat...

II.
Nemůžeme říci, že by u nás nebylo poctivých lidí, kteří s tím prohloubením našeho národního života mysleli to upřímně. A

kdybychom to fekli, byla by v našich slovech neupřímnost, sobectví aneb cosi daleko horšího.

V životě Čechů amerických byla vždy patrna snaha něco vykonat, něco, co by bylo trvalou památkou po nás a z čeho by těžili naši potomci.

Měli jsme zde už ledacos. Měli jsme Národní Výbor s krásným programem, s neméně krásnými hesly a vznešeným účelem...

Ale poněvadž nebylo mezi námi dosti upřímnosti a poctivosti, zahynul neslavně jako vše, co jej předcházelo...

A nemůžeme říci, že nezdar těchto snah byl nám aspoň výstrahou.

Nebyl a není —

Nejlepší důkazem toho jest nová špina, nové mizerné podryvání a ničení dobrých snah, v nichž přesmutnou a žalostnou úlohu hraji lidé, kteří svým postavením měli by být prvními fedrovateli upřímných a šlechetných myšlenek.

Hle, máme podnik, na který bychom, jako upřímní lidé měli být hrdí.

Máme podnik nad jiné vznešený — Matici Vyššího Vzdělání.

O této naší národní instituci, o jejím prospěšném působení přinesly listy české a i my tolik zpráv, že pokládáme za zbytečnost, abychom znovu o ní psali.

Stačí podotknouti, že jejím přičiněním v době brzké mezi námi bude několik dobrých pracovníků, lidí hotových a vzdělaných, jimž dostane se zásluhou Maticy vzdělání dokonalého, které je dnes první podmínkou veřejného působení.

Vznešenost myšlenky dovede pochopiti každý a zvláště my mnozí, ku kterým štěstěna nebyla tak příznivou a kteří jsme si kus toho svého vzdělání dobývali krví vlastní práce a úmorného sebezapírání...

Maticy Vyššího Vzdělání za tři roky svého zdárného působení vyplatila \$4215.00 posluchačům různých vyšších škol, kterým by jinak nebylo ani možno nabyti vyššího vzdělání a kteří by — třeba že byli nadaní, vyškoleni vzdělání způsobilí, — hynuli pomalu v záplavě lidí vředních, nic neznamajících.

Nám je potřeba lidí vzdělaných a uvědomělých jako soli, bez nich bude ten náš národní život stále tak matný a nejistý jako dosud. Bez nich neobejdeme se ani v přítomnosti a v budoucnosti už docela ne...

III.

Jedním z původců velké myšlenky Maticy Vyššího Vzdělání byl p. W. F. Severa, lékařník v Cedar Rapidsích. Sám na sobě zakusiv nepřifež osudu a nemoha ve svém mládí popřít si toho, po čem duše bažila, po letech, když trnám vysilující práce, došel k cíli, ve své ušlechtilé snaze chtěl pomoci aspoň jiným...

Nechtěl za svou snahu pojištit si nesmrtelnost, nechtěl oslav a pitomého národního fángličkáckého i nabubřelého vynášení, chtěl jen uznání a porozumění.

Ale jak už u nás není ani jinak možno, za svou šlechetnou snahu dostalo se tu výsměchu a osočování a když ani to jej v šlechetném působení nezvyklalo, sáhli osobní jeho nepřítelé k zbraňm, k jichž odsouzení nedostává se nám ani slov.

Nebylo tu ani šetřeno výsměchem tělesným vadám a osočováním nejhrubšího zrna. Malíčkou ukásku podáváme dnes svým čtenářm.

Po přečtení této zhrout se čtenář a zalomí rukama nad tou smutnou skutečností, kam až může dojít osobní zášť. A ujišťujeme čtenáře, že tato ukáška je jednou z "nejneuvěřitelných" v poměru k těm, které předcházely.

Dne 3. dubna přinesla "Svornost" ve své části pro Cedar Rapids připravené a nazvané "Věstník Iowský", řízené známým a smutně proslaveným Jos. J. Hájkem a pod protektorátem známé firmy J. Rudiš Jičínský, L. J. Palda & Co., následující řádky:

"...A sotva že jsme přečetli článek tento, obdrželi jsme pražského "Sokola" a v něm čteme toto: "Po 25 let děje se v české Americe humbuk nejhrubšího zrna s tajnými léky i slibuje se za tolik a tolik dollarů — toť hlavní pro vyrobitele — uzdravení v každém i sebe těžším případě. Každý člověk soudný musí vystihnouti z těch a podobných oznámek na první pohled, že pouhý to klam a šalba, čímž hlavně trpí chudý dělník a člověk, který věří šmahem všemu. Aby však byl humbuk důkladným a reklama zajištěna nejen na dlouho, ale i na úkor věci dobré, zakřídil si jeden taký chytráček a vyrobitel patentek, nejstarší český lékařník v Americe, jinak praobyčejný švec, tak zvanou "Matici Vyššího Vzdělání", sám zvolil se pokladníkem, slibil větší obnos peněžní a druhé úředníky vybral si ze svých zřizenců v závodě s jednou volavkou v čele, jež se zaslepiti dala. Udeřilo se v národní buben a příspěvky scházely se ze všech stran, ba i od mnohých sborů sokolských, jež daly sta a sta dollarů. Nikomu ani nenapadlo, že Maticy byla vlastně žebříčkem zbohatlému špihavci k vydělávání ještě větších obnosů. Až "Sokol" na vše poukázal, zastává se sborů účastněných, jimž v řízení celého podniku "národního" nedáno zastoupení a Maticy, berouc od veřejnosti příspěvky, zůstávala ve složení svém rázu zcela soukromého, nedávši ani účastněným práva hlasovacího. — Sbor, jenž se věci chopil, vykonal kus dobré práce, když tou stojatou vodou osobního rázu Maticy hnul. Výkonný Výbor její nuce byl přiznati mnohé věci, o kterých veřejnost neměla zdání a lid poznal alespoň, jak se někdy pod pláštěm "národním" s ním a jeho penězi jednalo. A v tom spočívá velké mravní vítězství těch sborů sokolských, jež jsouce přímo v podniku účastněny, pustily do tmy trochu světla..."

Ručíme svou ctí, že podobnou zprávu nebyl by schopen napsati ani ten největší bídák, který svou zášť zaslepen byl do krajnosti, kdyby aspoň jiskra soudnosti a poctivosti doutnala v jeho špinavém svědomí.

Víme, že nikdo jiný nepsal zákeřnické té zprávy, než ona známá, temná skvrna všeho Sokolstva a člověk, jemuž poctivost i soudnost je pojmem neznámým. A je-li pravdou, že zpráva ta vyskytla se v pražském "Sokole", pak litujeme redakci jinak dobrého listu, kam až dala se svěsti lidmi, kteří do popředí Sokolstva amerického dostali se jen nedopatřením...

IV.

Nepověřme si bychom si toho, kdybychom byli lidmi nepoctivými... Ale nám pravda a poctivost je nade vše a prospěch dobrých myšlenek české věci nad jiné svatým.

Sáh-li se beze všech důvodů na čest člověka, kterému můžeme jako Čechové děkovati za mnoho, pak nezbyvá nic jiného než toto oplázt osočování a hanobení odkázati na pravé místo.

Myslíme, že je zbytečno znovu se rozepisovati o příčinách zášti obchodní firmy s důvěřivostí českého lidu amerického: J. Rudiš Jičínský, Jos. J. Hájek, L. J. Palda & Co., k pokladníku a prvnímu fedrovateli Maticy Vyššího Vzdělání.

Je to tuze špinavá historie, která je úkazem nejnížší duševní úrovně oné společnosti.

Snad později naskytne se nám příležitost odhaliti řířící veřejnosti pohutky k oné mizerné a bezcharakterní snaze zničit podnik tak záslužný a v budoucnosti tolik alibující.

A potom bude soud... Soud všech dobrých lidí nad skvrnami našeho národního života.

Je v té jejich snaze kus ničemnosti i mizernosti; to stálé házení špinavých sliu na to, co bylo upřímné a poctivé smýšleno má v sobě cosi strašně opizřelého...

Je jen otázkou, kterou snad budeme donuceni luštiti v době nejbližší, jak je možno, aby tito lidé řídili publikace, které mají být obrazem našeho národního a duševního života, ... jak je možno čísti lidem poctivých duší a srdcí ony listy, v nichž z každé řádky šklebí se na nás neupřímnost a nepoctivost?

To je vše možným jenom u nás a jenom u nás...

Či už opravdu máme se chytnout za hlavu, zalakat nad svým osudem a tím jenom si odlehnit, že:

"My už jiní nebudem?"

Otakar Charvat.

Spisovatel Jan Havlasa.

Náš spolupracovník, český spisovatel Jan Havlasa opustil dne 13. t. m. svůj byt na Buena Vista v Los Angeles a odebral se na ostrov Santa Catalina, kde nřal se zdržet asi dva měsíce. Minulého měsíce bezmála tři týdny ztrávil v Redlands, jsa hostem p. Dostála, přítel strýce Havlasova, p. Vojty Maška v Kewaunee, Wis. Částým hostem v bytu p. Havlasově kromě řady jiných Čechů i Američanů byl náš přítel, pan Chas. Steiger. Adresa p. Havlasova bude nyní na delší čas: Avalon, California. — Jak se dovídáme, p. Havlasa má již zajištěno místo na lodi do Střední Ameriky. Odjede do Nicaraguy v srpnu t. r. Zajímavá bude pro naše čtenáře zpráva, že včas jsme si zajistili výhradní právo v Americe na p. Havlasovy "Listy z Nicaraguy", jež budou jak látkou tak bezpochyby i spracovaním svrchovaně poutavé.

William J. Bryan.

Pověřme si zaslouží si zpráva, kterou onehdy přinesla chicažská "Spravedlnost": "William J. Bryan nalézá se teď někde v Indii, odkud se odeběhl do Egypta, Palestiny, Turecka, a pak chce navštívit všechny středoevropské země", píše. "Nebylo by tu záhodno, aby obec pražská tohoto předního amerického demokrata pozvala za svého hosta, aby si mohl učiniti pojem o českém národu? Bylo by to na prospěch naší národnosti zde i po celém světě. Mezi Američany je dosud málo vzdělanců, již vědí, kdo jsme my Čechové, a nám musí na tom záležeti, aby se lidem těm oči otevřely. Prospělo by nám to jak zde, tak všeobecně; neboť úsudek muže, jako je Bryan, všude něco platí. Nepochybujeme, že by nám Bryan, jenž se se svými dojmy nedovede tajiti, v mravním ohledu velice prospěl. Obec pražská mohla by jej pozvati ke studování otázky obecného vlastnictví, jež je v Praze od let již v proudu jako málo kde jinde, jestli vůbec kde. Tu nejedná se o politiku, ale o mravní zájem národnosti, kterou si mnozí Američané, jak se před málo dny telegramem z Washingtonu ukázalo, dosud pletou s cikány". Souhlasíme úplně s náhledem Spravedlnosti, a bylo by záhodno na tu okolnost Prahu upomenout.

Přeplavní listky

do a ze všech míst Evropy a Asie. Úpinou informací ohledně cen atd. podá vám ústně neb písemně

W. E. Bock, Pass. Agt., Chicago, Milwaukee & St. Paul Ry., 1523 Farnam St., Omaha,